

СРАВНИТЕЛЕН МНОГОМЕРЕН АНАЛИЗ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЯСТОТО НА БЪЛГАРИЯ СПОРЕД ПОЛЗИТЕ И НЕГАТИВИТЕ ОТ ЕМИГРАЦИЯТА

Стела Цанова*

В литературата се срещат различни мнения за ползите и негативите от емиграцията. Най-често те са обособени в две направления: емигрантите забавят икономическото развитие, а емиграцията се разглежда като процес на „изтичане на мозъци“. Ползите и негативите от емиграцията могат да се измерват не само чрез получените суми от чужбина, но и според износа на квалифицирана работна ръка от България. Въпросът е дали структурата на емигрантите по образование е неблагоприятна за нашата страна и къде е мястото на България по износ на квалифицирана работна ръка сред другите държави.

Оценка на образователното равнище на българските емигранти

Икономическата емиграция е процес, който се характеризира със своя комплексен характер и поради това не се поддава лесно на анализ. За оценка на образователното равнище на българските емигранти в сравнение с образователното равнище на емигрантите в другите държави може да се използва

таксономичният анализ (Плюта, 1980) като представител на групата многомерни сравнителни анализи¹. Той позволява включването на неопределен брой факторни признаци за получаване на интегрална оценка на изучаваното явление, въз основа на която се провежда сравнителният анализ между единиците на наблюдение.

В настоящата разработка е използвана информация от официално публикувани данни на сайта на Световната банка за оценка на международната мобилност. Данните за емиграционните потоци, въз основа на които се провежда анализът (Docquier, 2004), са получени чрез комбиниране на данните от преброяването на населението и данните от проучванията за емиграцията (Barro, Lee, 2000).

Показателите, включени в първоначалната схема на анализа, са разделени на три основни групи. Първата група определя равнището на емиграция на индивидите по образователна степен; втората група включва относителния дял на емигрантите по образование; третата група се определя от броя на емигриралите лица от страна j , в която

* Д-р, главен асистент в катедра „Математика и статистика“ в Стопанска академия „Д. А. Ценов“ - Свищов; e-mail: tsanova@uni-svistov.bg.

¹ Многомерният сравнителен анализ в икономическите изследвания включва различни методи, разкриващи закономерностите в статистическите съвкупности, които позволяват сравняване на статистическите единици посредством набор от разнородни признаци. Съпоставянето на многомерните обекти се извършва с помощта на корелационна матрица при факторния анализ или с матрица на разстояния при таксономичния анализ. В настоящата разработка се използва таксономичният анализ.